

ที่ สม ๐๐๐๓/ ๕๖

คณะกรรมการสิทธิมนุษยชนแห่งชาติ
ศูนย์ราชการเฉลิมพระเกียรติ ๘๐ พรรษา
อาคารรัฐประศาสนภักดี ชั้น ๖ - ๗
ถนนแจ้งวัฒนะ เขตหลักสี่ กทม. ๑๐๒๑๐

๗ กันยายน ๒๕๕๘

สำนักเลขาธิการคณะรัฐมนตรี

รหัสเรื่อง : ส17145

วันที่ : ๑8156/58

วันที่ : 15 ก.ย. 58 เวลา : 16:10

เรื่อง รายงานผลการพิจารณาคำร้องที่มีข้อเสนอแนะเชิงนโยบาย

กราบเรียน นายกรัฐมนตรี

สิ่งที่ส่งมาด้วย สำเนารายงานผลการพิจารณา ที่ ๕๕๑ - ๕๗๐/๒๕๕๘ จำนวน ๑๕ หน้า

ด้วยคณะกรรมการสิทธิมนุษยชนแห่งชาติขอเสนอรายงานผลการพิจารณาคำร้องที่มีข้อเสนอแนะเชิงนโยบาย เรื่อง สิทธิในการจัดการที่ดิน กรณีปัญหาเรื่องร้องเรียนของประชาชนที่ได้รับผลกระทบจากการบริหารจัดการพื้นที่เพื่อความมั่นคงชายแดน ไทย - กัมพูชา ในพื้นที่จังหวัดสระแก้ว จังหวัดอุบลราชธานี จังหวัดสุรินทร์ จังหวัดศรีสะเกษ และจังหวัดบุรีรัมย์ ตามสิ่งที่ส่งมาด้วย โดยมีสาระสำคัญ ดังนี้

๑. ความเป็นมา

คณะกรรมการสิทธิมนุษยชนแห่งชาติได้รับเรื่องร้องเรียนขอให้มีการตรวจสอบการกระทำหรือการละเลยการกระทำอันเป็นการละเมิดสิทธิมนุษยชนจากประชาชนในพื้นที่จังหวัดสระแก้ว จังหวัดอุบลราชธานี จังหวัดสุรินทร์ จังหวัดศรีสะเกษ และจังหวัดบุรีรัมย์ รวม ๒๐ คำร้อง กรณีได้รับความเดือดร้อนจากปัญหาการบังคับใช้กฎหมาย นโยบาย และการบริหารจัดการพื้นที่บริเวณชายแดน ไทย - กัมพูชา ของเจ้าหน้าที่รัฐที่ปฏิบัติต่อประชาชนในลักษณะต่าง ๆ ทำให้ประชาชนประสบปัญหาในเรื่องที่ดินทำกินและที่อยู่อาศัยเป็นปัญหาสืบเนื่องมาเป็นเวลานาน คณะกรรมการสิทธิมนุษยชนแห่งชาติจึงต้องตรวจสอบข้อเท็จจริงที่เกิดขึ้น เพื่อกำหนดมาตรการการแก้ไขปัญหาละเมิดสิทธิมนุษยชน ตลอดจนจัดทำข้อเสนอแนะเชิงนโยบายและข้อเสนอแนะเชิงมาตรการตามอำนาจหน้าที่ที่บัญญัติไว้ในพระราชบัญญัติคณะกรรมการสิทธิมนุษยชนแห่งชาติ พ.ศ. ๒๕๔๒ โดยมุ่งหวังให้ทุกภาคส่วนตระหนักถึงคุณค่าของศักดิ์ศรีความเป็นมนุษย์ อันเป็นหลักการสำคัญของสิทธิมนุษยชน

๒. เหตุผลและความจำเป็นที่ต้องเสนอคณะรัฐมนตรี

คณะกรรมการสิทธิมนุษยชนแห่งชาติเห็นสมควรใช้อำนาจหน้าที่ตามบทบัญญัติของพระราชบัญญัติคณะกรรมการสิทธิมนุษยชนแห่งชาติ พ.ศ. ๒๕๔๒ มาตรา ๑๕ (๓) เสนอแนะนโยบายและข้อเสนอในการปรับปรุงกฎหมายต่อคณะรัฐมนตรีและหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง เพื่อส่งเสริมและคุ้มครองสิทธิมนุษยชน

๓. ความเร่งด่วนของเรื่อง

เห็นสมควรนำเสนอคณะรัฐมนตรีพิจารณารายงานดังกล่าว เพื่อบอกหมายให้หน่วยงานที่เกี่ยวข้องดำเนินการตามข้อเสนอแนะเชิงนโยบายในการส่งเสริมและคุ้มครองสิทธิมนุษยชน ให้มีผลในทางปฏิบัติโดยเร็ว

๔. สาระ...

๔.สาระสำคัญของเรื่อง

๔.๑ ข้อเท็จจริงโดยสรุป

คณะกรรมการสิทธิมนุษยชนแห่งชาติเห็นว่า การกำหนดนโยบายที่เป็นยุทธศาสตร์ด้วยการจัดระเบียบพื้นที่ชายแดนที่มีปัญหาการสู้รบตามแนวชายแดน ไทย - กัมพูชา โดยการเคลื่อนย้ายคนไทยออกจากพื้นที่อยู่อาศัยและที่ทำกิน แล้วนำมาตั้งเป็นศูนย์อพยพผู้ลี้ภัยชาวกัมพูชา ต่อมาเมื่อสถานการณ์การสู้รบสงบลง ชาวกัมพูชาบางส่วนอพยพกลับประเทศ แต่มีบางส่วนตั้งถิ่นฐานบนที่ดินของชาวไทย ในขณะที่เจ้าหน้าที่ทหารที่ประจำอยู่ชายแดนประกาศต่อคนไทยไม่ให้กลับเข้าไปในพื้นที่เดิม ส่งผลให้คนไทยกลายเป็นผู้ไร้ที่ดิน แม้หน่วยงานด้านความมั่นคงจะจัดให้มีโครงการต่าง ๆ เข้ามารองรับบุคคลที่ถูกอพยพ เช่น โครงการหมู่บ้านป้องกันตนเองตามแนวชายแดน แต่ผลการดำเนินการกลับประสบปัญหา เพราะการจัดสรรที่ดินไม่ทั่วถึง ไม่เพียงพอต่อการดำรงชีพ ผู้ได้รับผลกระทบบางส่วนไม่ได้รับการจัดสรรที่ดิน แต่กลับมีบุคคลภายนอกได้รับสิทธิดังกล่าว ขณะที่คณะกรรมการในพื้นที่มีการทำงานที่ไม่โปร่งใส ส่งผลให้กลุ่มอิทธิพลในท้องถิ่นได้ประโยชน์จากโครงการนี้

กรณีโครงการทับทิมสยามซึ่งมีในพื้นที่จังหวัดสระแก้ว ๕ แห่ง จังหวัดสุรินทร์ ๑ แห่ง จังหวัดศรีสะเกษ ๒ แห่ง และจังหวัดตราด ๑ แห่ง โดยกองทัพบกที่ ๑ และกองทัพบกที่ ๒ ร่วมกันพัฒนาความเป็นอยู่ของประชาชนในการดำเนินโครงการ แต่หน่วยงานที่เกี่ยวข้องกลับกำหนดพื้นที่เพื่อการปลูกป่าซึ่งทับซ้อนกับพื้นที่ทำกินของประชาชนเป็นจำนวนมาก

กรณีโครงการก่อสร้างอ่างเก็บน้ำในพื้นที่ยุทธศาสตร์ที่เป็นที่ตั้งของโครงการหมู่บ้านที่มีปัญหาการสู้รบตามแนวชายแดนจำนวนหลายแห่ง ที่ทับซ้อนพื้นที่ทำกินของประชาชน ไม่มีการจัดที่ดินรองรับเงินค่าชดเชย ทดแทน หรือความช่วยเหลืออื่นใด นอกจากนี้ การสร้างอ่างเก็บน้ำมีปัญหาด้านความเหมาะสม ความจำเป็นที่เกี่ยวกับการใช้ประโยชน์เมื่อเทียบกับการสูญเสียที่ดินทำกินที่ถูกน้ำท่วม และกรณีการประกาศพื้นที่อุทยานแห่งชาติ เขตรักษาพันธุ์สัตว์ป่า สวนป่า แปลงปลูกป่าเฉลิมพระเกียรติ ทับซ้อนกับพื้นที่ทำกินของประชาชน เช่น อุทยานแห่งชาติปางสีดา ปี ๒๕๒๕ อุทยานแห่งชาติตาพระยา ปี ๒๕๓๙ อุทยานแห่งชาติเขาพระวิหาร ปี ๒๕๔๐ เขตรักษาพันธุ์สัตว์ป่าห้วยทับทัน - ห้วยสำราญ ปี ๒๕๓๘ เขตรักษาพันธุ์สัตว์ป่าพนมดงรัก ปี ๒๕๒๑ เป็นต้น ส่งผลให้ประชาชนที่ได้รับผลกระทบรวมกลุ่มกันร้องเรียนต่อหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง และคณะกรรมการสิทธิมนุษยชนแห่งชาติขอให้มีการดำเนินการแก้ไขปัญหา และขอมีส่วนร่วมในกระบวนการแก้ไขปัญหา

จากการตรวจสอบของคณะกรรมการสิทธิมนุษยชนแห่งชาติพบว่า ประชาชนได้รับผลกระทบจากอำนาจอิทธิพลของผู้นำท้องถิ่นในพื้นที่ที่กระทำต่อประชาชนซึ่งอยู่ตามแนวชายแดน ไทย - กัมพูชา จนทำให้สูญเสียที่ดินทำกินไปในที่สุด ความรุนแรงที่อยู่ในระดับเดียวกันก็คือ การสูญเสียที่ดินอันเนื่องมาจากการประกาศพื้นที่เขตป่าอนุรักษ์ เช่น อุทยานแห่งชาติหรือเขตรักษาพันธุ์สัตว์ป่าทับพื้นที่ทำกินของประชาชน ความรุนแรงของปัญหาที่อยู่ในระดับรองลงมา คือ การจัดสร้างอ่างเก็บน้ำหรือสระน้ำในพื้นที่ทำกินของประชาชน โดยกรมชลประทานไม่จัดหาที่ดินรองรับหรือค่าชดเชย ทดแทน ให้แก่ประชาชน

ทั้งนี้ ปัญหาที่เกิดขึ้นกับประชาชนที่อยู่ตามแนวชายแดน ไทย - กัมพูชา จนทำให้สูญเสียที่ดินทำกินและที่อยู่อาศัย เกิดจากนโยบายยุทธศาสตร์ปกป้องพื้นที่เพื่อสร้างความมั่นคงให้เกิดขึ้น โดยยุทธศาสตร์ดังกล่าวเจ้าหน้าที่ของรัฐ เช่น กรมป่าไม้ กรมชลประทาน และหน่วยงานทางปกครอง เป็นต้น คำนึงถึงความจำเป็นและความสำคัญที่จะผลักดันให้เกิดการใช้ยุทธศาสตร์ทางทหารผ่านไปยังหน่วยงานที่ปฏิบัติหน้าที่อยู่ตามชายแดน ไทย - กัมพูชา เพื่อขอรับการใช้นโยบายปฏิบัติต่อประชาชนที่อยู่ชายแดน

/ไม่ว่า...

ไม่ว่าจะเป็นการบังคับอพยพประชาชนชาวไทยในพื้นที่ทำกินและที่อยู่อาศัย ให้ออกจากพื้นที่และมีคำสั่งไม่ให้กลับเข้าพื้นที่เดิมโดยเด็ดขาด การมีนโยบายให้กรมชลประทานสร้างอ่างเก็บน้ำในพื้นที่ชายแดนเป็นจำนวนมากในพื้นที่ที่เป็นที่ทำกินของประชาชน การผลักดันให้กรมป่าไม้ (หน่วยงาน ณ เวลานั้น) ประกาศเขตป่าบริเวณชายแดน ไทย – กัมพูชา เป็นเขตป่าอนุรักษ์ อุทยานแห่งชาติ เขตรักษาพันธุ์สัตว์ป่า สวนป่า การปลูกป่า การมีโครงการหมู่บ้านป้องกันตนเองตามแนวชายแดน ไทย – กัมพูชา โครงการทับทิมสยาม แต่ประโยชน์ในการจัดที่ดินให้แก่ประชาชนกลับไม่เป็นผลที่แท้จริง ในทางตรงกันข้าม ประโยชน์ที่ได้รับกลับตกอยู่กับกลุ่มคนจำนวนหนึ่งเท่านั้น อาทิ ผู้นำท้องถิ่น นายทุน และผู้มีอิทธิพล

ดังนั้น คณะกรรมการสิทธิมนุษยชนแห่งชาติ ในคราวประชุมด้านการคุ้มครองและมาตรฐานการคุ้มครองสิทธิมนุษยชน ครั้งที่ ๒๐/๒๕๕๘ เมื่อวันที่ ๒๙ มิถุนายน ๒๕๕๘ เห็นสมควรใช้อำนาจหน้าที่ตามพระราชบัญญัติคณะกรรมการสิทธิมนุษยชนแห่งชาติ พ.ศ. ๒๕๔๒ เสนอแนะเชิงนโยบายต่อคณะรัฐมนตรีและหน่วยงานที่เกี่ยวข้องต่อไป

๔.๒ ข้อเสนอแนะเชิงนโยบาย

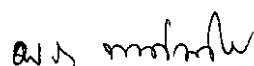
คณะรัฐมนตรีสมควรร่วมกับกองทัพบก หน่วยงานที่เกี่ยวข้องอื่น ๆ และตัวแทนกลุ่มประชาชนผู้เดือดร้อน ทำการประมวลข้อเท็จจริงของสภาพปัญหาที่ดินของประชาชนบริเวณชายแดน ไทย - กัมพูชา โดยเฉพาะการพิจารณาตรวจสอบคุณสมบัติและหลักเกณฑ์ของบุคคลที่จะได้รับการจัดสรรที่ดินเพื่อนำไปพิจารณาและทบทวนนโยบายและแนวทางปฏิบัติในการกำหนดยุทธศาสตร์การบริหารจัดการพื้นที่บริเวณชายแดน ไทย – กัมพูชา อันจะนำไปสู่การแก้ไขปัญหาได้อย่างแท้จริง และยั่งยืน

๕. ข้อเสนอ

คณะกรรมการสิทธิมนุษยชนแห่งชาติขอความกรุณาท่านโปรดนำเสนอคณะรัฐมนตรีเพื่อพิจารณารายงานผลการพิจารณาดังกล่าว และมอบหมายให้หน่วยงานที่เกี่ยวข้องดำเนินการตามข้อเสนอเพื่อส่งเสริมและคุ้มครองสิทธิมนุษยชนให้มีผลในทางปฏิบัติต่อไป

จึงกราบเรียนมาเพื่อโปรดพิจารณา ผลเป็นประการใด กรุณาแจ้งให้ทราบด้วย จะขอบคุณยิ่ง

ขอแสดงความนับถืออย่างยิ่ง

(ศาสตราจารย์อมรา พงศาพิชญ์)

ประธานกรรมการสิทธิมนุษยชนแห่งชาติ

สำนักงานคณะกรรมการสิทธิมนุษยชนแห่งชาติ

สำนักคุ้มครองสิทธิมนุษยชน

โทร ๐ ๒๑๔๑ ๓๔๕๕ ๐ ๒๑๔๑ ๓๔๘๒

โทรสาร ๐ ๒๑๔๓ ๙๕๗๘